

gent:

Wijk-wandelen in je eigen buurt ...

Routebeschrijving

Wandeling 1

Langs groene plekken in Ledeberg

Wijk-wandelen in je eigen buurt

Tijdens de coronaperiode was je wellicht meer dan ooit in Ledeberg? Misschien heb je ook meer gewandeld, gefietst, rondgekeken, gelezen, ...? Misschien heb je 'dankzij' corona de wijk wel beter leren kennen? Misschien kwam je op plekken waar je nog niet eerder was, of die veranderd zijn, vragen opriepen, ...?

Zullen we samen op zoek gaan naar groene plekken in de wijk Ledeberg? Woon je hier al lang, dan ken je ongetwijfeld veel van die plekken. Mogelijk ken je ook de verhalen die erbij horen? Of misschien ken je verhalen van je ouders of grootouders? Ben je hier nog niet zo lang of kom je hier voor 't eerst, dan leer je zeker bij.

Wat heb je nodig: een kaart en een routebeschrijving

- Een kaart:
  - via stad.gent/wijk-wandelen-in-Ledeberg
  - via Facebookpagina 'Leven in Gentbrugge & Ledeberg'
  - in alle Ledebergse brievenbussen werd een kaart van deze wandeling gepost
- Een routebeschrijving:
  - via stad.gent/wijk-wandelen-in-Ledeberg
  - via Facebookpagina 'Leven in Gentbrugge & Ledeberg'
  - voor wie een digitale routebeschrijving minder goed lukt: er zijn (tijdens de kantooruren) papieren exemplaren beschikbaar aan de balie van De Welzijnsknoop, Hundelgemsesteenweg 125.

Met de routebeschrijving maak je een wandeling langs Ledebergs groen: volg de [WEGWIJZER](#). De routebeschrijving is evenwel beknopt: er is nog zoveel meer te vertellen over de groene plekken in Ledeberg. Meer daarover in 'Wandeling 2: Langs groene plekken in Ledeberg'.

VRAAG

In de tekst staat hier en daar een VRAAG. Iedereen is vrij daarop te antwoorden. Onder de mensen die vragen beantwoorden, verloten we een aantal nieuwe boeken over Gent van de hand van Robert Declerck, bedenker van deze en andere wandelingen. Hoe meer vragen je beantwoordt, hoe meer kansen je hebt om een boek te winnen.

Wijk-wandelen langs groene plekken in Ledeberg

Start en aankomst: Ledebergplein

Afstand: 4,1 km / 5,4 km

1. We vinden het normaal dat het **Ledebergplein** de centrale plek is, maar dat was niet altijd zo. Eeuwenlang was hier een *dries* (een gemeenschappelijke weide) waar de bewoners hun vee lieten grazen. Die dries reikte tot ongeveer de huidige Oude Brusselseweg.

De aanleg van de Brusselsesteenweg (1704-1708) vormde het begin van het verdwijnen ervan, want die was in twee stukken verdeeld. Lange tijd was er een poel omgeven door bomen op de dries, maar rond 1865 was die helemaal gedempt.

Vanaf ongeveer 1869 veranderde het uitzicht van wat nu het Ledebergplein is, compleet. Toen barstte er een bouwwoede los. Daardoor veranderde in minder dan tien jaar tijd het uitzicht helemaal: er kwamen een kerk, een school en het Huis van de Harmonie (later Gemeentehuis).

Een recente 'historische' datum is 29 augustus 2008. Toen werd op het Ledebergplein de film 'Aanrijding in Moscou' in openlucht vertoond. Vele duizenden bezoekers genoten ervan op deze prachtige zomeravond.

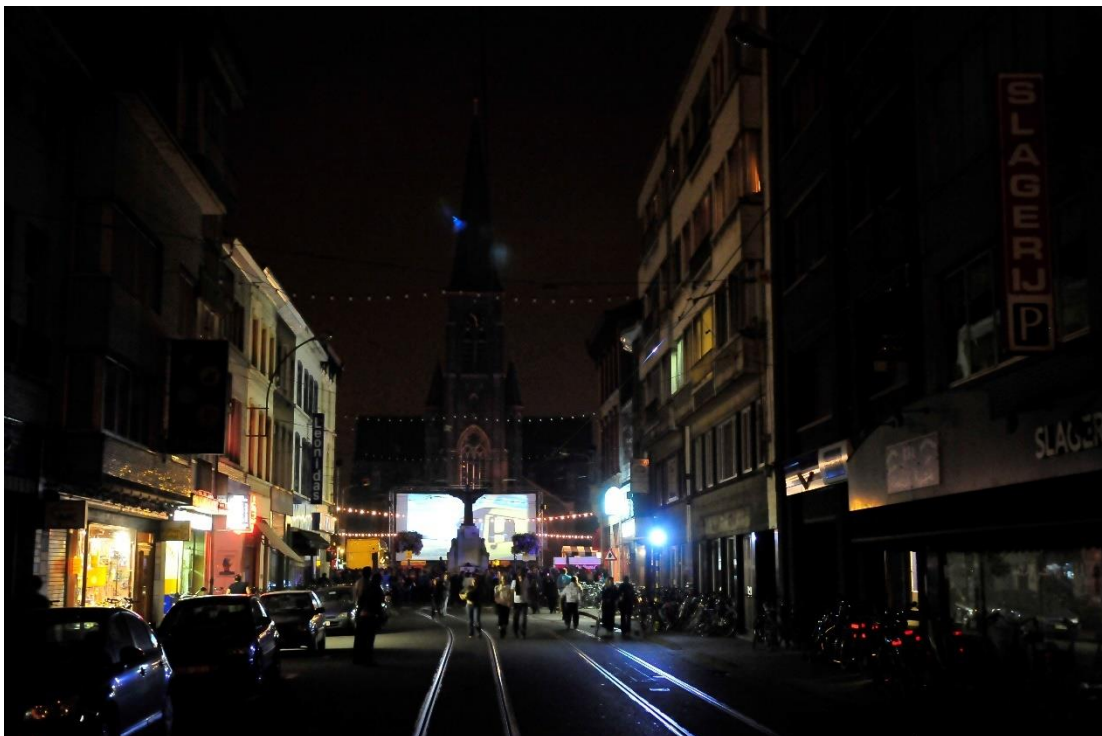

Foto: Openluchtvertoning 'Aanrijding in Moscou' op Ledebergplein © Stad Gent

VRAAG 1. Wat zou jij willen veranderen aan het Ledebergplein?

Verlaat het Ledebergplein via de Hoveniersstraat.

2. De Standaertsite en De Broederij vormen een recente groene zone en ontmoetingsplek; het gebouw wordt door buurtbewoners beheerd.

Al minstens sinds 1886 was de latere Standaertsite een plaats voor ontmoeting.

In de coöperatieve Chempostel (Chemin de Fer, Poste Telegraphe) konden aangesloten werknemers van deze nutsbedrijven noodzakelijke levensmiddelen kopen tegen voordelige prijzen.

De latere firma Standaert-Doe-het-Zelf startte in 1933 (op een andere locatie) als houthandel en produceerde zetelkarkassen maar verhuisde hierheen om uit te breiden. Midden de jaren '60 werd hier een van de eerste doe-het-zelf zaken van het land gestart. Einde 2012 ging het bedrijf helaas in falings. Veel Ledebergenaars hebben herinneringen aan deze zaak en aan hun toevallige ontmoetingen met burens en vrienden.

Foto: Standaertsite en De Broederij © Eric Hulsens

Na het faillissement nam een groep buurtbewoners het initiatief om in samenwerking met het stadsbestuur deze plek uit te bouwen tot een nieuwe ontmoetingsplaats: De Broederij. Iedereen is er welkom.

In De Broederij vinden zeer uiteenlopende activiteiten plaats: kleuteryoga, fietsherstelling, repetities door de Ledebirds en andere muzikale talenten, ..

Iedere maandag op de middag is er de Voedselbedeling van Sociaal 9050, voor wie het moeilijk heeft om de eindjes aan elkaar te knopen.

Met de groenten en kruiden uit de drie tuintjes worden soepen en andere gerechten bereid. Iedere woensdagnamiddag is er Boerenmarkt. Maar je kunt hier ook gewoon genieten van bloemen, planten en fruitboompjes, een boek lezen in de schaduw of toezien hoe je kinderen spelen. Of je kunt zelf iets organiseren. Belangrijke voorwaarde is dat de activiteiten toegankelijk zijn voor iedereen.

VRAAG 2. Heb jij ideeën voor activiteiten op De Standaertsite of in De Broederij?

Ga aan de achterzijde van de Standaertsite rechts naar de Hilarius Bertolfstraat.

3. In de **Hilarius Bertolfstraat** (net als in de Van den Heckestraat) kunnen de bewoners ervoor kiezen om zelf de straattuintjes te onderhouden. Vandaar het kleurrijke uitzicht van dit woonerf, het jaar rond. Soms branden er zelfs lichtjes in de tuintjes. Wat het belang was van Hilarius Bertolf voor de filosofie en de gastronomie verneem je tijdens Wandeling 3, waar we dieper ingaan op de geschiedenis van en de verhalen over Ledeberg.

Foto: Bloemrijke Hilarius Bertolfstraat © Eric Hulsens

Ga links een kort stukje de Veldwijkstraat in, steek dan de Van Hoorebekestraat over naar en door Park De Vijvers.

4. Aan de inrit van de Colruytparking zie je een prachtig voorbeeld van **streetart**: een hoogstaand werk van de Mexicaanse artieste News (Itzel Najera Luna). Zij werd in 2015 uitgenodigd door Bué the Warrior nadat die de Cultuurprijs van de Stad Gent voor streetart kreeg. Dit werk is geïnspireerd op de 'Dia de Muertos' (Allerheiligen én Allerzielen).

VRAAG 3. Wil jij nog meer streetart in Ledeberg? Zo ja, waar?

5. De **Rietgracht**, tussen de Colruytparking en Woonzorgcentrum De Vijvers, vormde tot aan de gemeentelijke fusies (1 januari 1977) de grens tussen de onafhankelijke gemeenten Ledeberg en Gentbrugge.

Oorspronkelijk was een *rietgracht* (er waren er meerdere in Gent) bedoeld als grens, maar er werd soms ook overtollig water in opgevangen. Vanaf hier is de Rietgracht al sinds 1880 overwelfd. Ze loopt ondergronds door Ledeberg, richting Schelde.

VRAAG 4. Wie heeft er een foto, een affiche of zelfs een echt straatnaambord met 'Rietgrachtstraat' (nu Edmond Van Hoorebekestraat)?

➤ Volg het pad naast de Rietgracht doorheen Park De Vijvers richting Brusselsesteenweg. Een omweg langs de Buurttuin of een watertje is toegestaan!

6. Park De Vijvers is na de werken van de voorbije jaren veel mooier, toegankelijker en gezelliger geworden. En dat dankzij onder meer wandelpaden, waterpartijen, nieuwe aanplantingen, picknicktafels, banken, speeltuigen, fitnessstoestellen, ... Niet verwonderlijk dat het bijna 5 hectare grote park nu veel meer bezoekers aantrekt.

Foto: Speeltuigen aan Park De Vijvers © Lisa Marie Declerck

7. Park De Vijvers omringt **Woonzorgcentrum De Vijvers**, een van de mooiste woonzorgcentra in Gent. In het recent vernieuwde complex is er ruimte voor 174 bewoners die van een rustige oude dag genieten. Er zijn 21 woningen voor koppels. Je bent er iedere namiddag (14-17 uur) welkom in de cafetaria of op het bijhorende terras om iets te drinken in het gezelschap van de bewoners.

VRAAG 5. Wie heeft verhalen of foto's uit de tijd dat dit woonzorgcentrum er nog niet was?

8. Achter het woonzorgcentrum ligt de **Buurttuin**. Daar tuinieren ouderen, buurtbewoners en personeel in een *samentuin*, een tuin zonder aparte percelen. De Buurttuiniers kennen geen ‘verplichte’ werkmomenten en dragen naargelang hun mogelijkheden hun steentje bij. Af en toe genieten ze samen van wat de tuin voortbrengt. Nieuwe buurttuiniers zijn altijd welkom!

Vóór Woonzorgcentrum De Vijvers gebouwd werd, waren er trouwens al volkstuinten. Deze Buurttuin is dus de verderzetting van een traditie.

VRAAG 6. Wie heeft er in deze volkstuinten nog groenten gekweekt?

Wandel ongeveer 150 meter naar rechts de Brusselsesteenweg op en ga dan rechts naar de kaarsrechte De Naeyerdreef tot aan de Walstraat.

9. In de De Naeyerdreef heeft KSA Ledeberg een vaste stek in het **Poortgebouw** van een kasteel dat in de jaren '80 van vorige eeuw afgebroken werd. Vaak wordt het kasteel (in empire architectuurstijl) aangeduid met de naam Claeys-Bouaert-Van Assche. Park De Vijvers hoorde bij het kasteel.

Foto: Poortgebouw in Park De Vijvers © Stad Gent

Het eerste kasteel op deze plek stond hier evenwel al véél vroeger. Dat is duidelijk te zien op een kaart getekend door een hoge ambtenaar in de jaren 1558-1575. Die zeer actieve ambtenaar tekende tijdens zijn carrière talrijke kaarten van belangrijke plaatsen in de Nederlanden.

VRAAG 7. Wie kan iets vertellen over het kasteel Claeys-Bouaert-Van Assche? Heeft iemand foto's?

Belgische SS-er schoot verzetsman neer tijdens Duitse bezetting

Er ontbreekt iets in de mooie De Naeyerdreef: een bescheiden monument voor de verzetsman die hier neergeschoten werd.

Op 24 augustus 1944 schoot een Vlaamse SS-er, Francq genaamd, een weerstander in het hoofd tijdens een achtervolging. Het slachtoffer, **Albert Temmerman**, was adjunct-korpscommandant van de Gewapende Partizanen van Oost-Vlaanderen. Zwaargewond werd hij overgebracht naar de 'Aussenstelle' op de Krijgslaan. Daar kreeg hij het genadeschot op bevel van SS-Hauptsturmführer Albrecht.

VRAAG 8. Wie weet of deze Vlaamse SS-er veroordeeld werd voor deze misdaad?

➤ Ga op het einde van de De Naeyerdreef even rechts, dan links naar de Weidestraat. Neem op het einde de onderdoorgang naar Buurttuin Moriaanstraat. Houd links aan. Verlaat de Buurttuin links via een smallere onderdoorgang naar de Pol De Vischstraat. Wandel naar links, door de Vlinderstraat naar de Walstraat.

10. Bewonder **streetart van Pol Cosmo** op de hoek van de Walstraat en de Weidestraat. Het werk van deze Gentse artiest kenmerkt zich vooral door afbeeldingen van insecten, zowel hele grote als piepkleine. Je vindt ze op tal van plaatsen, ook elders in de wereld.

Foto: Streetart van Pol Cosmo © Lisa Marie Declerck

11. De Buurttuin Moriaanstraat maakt deel uit van een nieuwbouwproject, waarbij een gedeelte van de oude woningen in de achterliggende Weldadigheidstraat en in de Moriaanstraat vervangen werd door sociale woningen.

De hangar (met basketring) was vroeger eigendom van een schrijnwerker uit de Weldadigheidstraat.

Af en toe organiseren de burens een feestje in en rond de hangar. Ooit kon je er zelfs een prachtige filmvoorstelling met live muziek door Russische muzikanten aanschouwen.

12. De Pol De Vischstraat dankt haar naam aan een oud-burgemeester (1921-1926), ook senator voor de socialistische partij. Hij was ijzerdraaijer van beroep. In 1922 was hij oprichter van de 'Samenwerkende Maatschappij tot het bouwen van gezonde en goedkope werkmanswoningen in Ledeberg'. Hun eerste realisatie (1923-1924) was de bouw van een kleine tuinwijk: Bellevuestraat, Rodeleeuwstraat, Vuurkruisersstraat.

Ga terug in de Walstraat naar rechts en vervolgens naar links onder het autowegviaduct. Sla nadien rechts af naar het wandelpad door het Adolf Papeleupark. Wandel op het einde rechts naar de Frans De Coninckstraat.

13. De heraanleg van het **Adolf Papeleupark** werd voltooid in 2020. Dit bijna 3 hectare grote park is wat nog rest van het kasteelpark dat in de 19de eeuw bij het kasteel van Isidore Eggermont aangelegd werd. De onteigening (voor de aanleg van de autoweg) van het kasteeldomein dateert van 1958 maar de afbraak kwam er pas in 1967.

Foto: Adolf Papeleupark © Eric Hulsens

Net als in Park De Vijvers vind je hier een grote variatie aan bomen, waaronder ingevoerde hemelbomen die tot 25 meter hoog kunnen worden. De tamme kastanje is hier goed vertegenwoordigd: meerdere exemplaren hebben een diameter tussen 2 en 3 meter.

Adolf Papeleu, naar wie het park later genoemd werd, woonde geruime tijd in Ledeberg en overleed in 1859. Hij bouwde een sterke reputatie op in de wereld van de boomkwekerijen. In 1844 werd hij door de Belgische overheid aangesteld als opzichter van een project in Santo Tomas de Castilla (Guatemala).

Het Guatemalteekse parlement had het gebied in 'eeuwige concessie' gegeven aan de 'Belgische Maatschappij voor Volksplanting' maar de Belgen gaven in 1856 al de brui aan deze 'kolonie'. Einde van een koloniale droom.

Op het einde van de zomer van 2020 werden de bewoners van de appartementen vergast op een optreden van de makers van Radio Gaga onder de naam Blokbuster. Zij zorgden voor een aangename onderbreking van de coronaperiode.

14. De lage **spoor tunnel** in de Frans De Coninckstraat bood treinreizigers de mogelijkheid om door te steken naar de Hundelgemsesteenweg, om daar aan het viaduct via een trap naar de sporen te gaan.

Tussen ongeveer 1880 en 1930 heette de straat waar je nu bent trouwens Statiestraat. Het stationnetje van Ledeberg, eigenlijk een 'stopplaats', was actief van 1879 tot 1917 en van 1920 tot 1922.

In 1923 werd deze stopplaats officieel opgeheven.

Afbeelding: Spoorwegtunneltje Frans Deconinckstraat © Jeroen Janssen

VRAAG 9. Wie hoorde van ouders of grootouders verhalen over 'het station van Ledeberg'?
Bezit iemand foto's?

Ga door de lage spoortunnel naar de Hundelgemsesteenweg. Pas op voor je hoofd als je groter dan 1,80 meter bent! Nu moet je KIEZEN!

KEUZE 1 (kortste route) Ga rechts over de Hundelgemsesteenweg tot aan de Carrefour. Afstand: 300 meter.

KEUZE 2 (langere route) Ga links over de Hundelgemsesteenweg. Zowat 300 meter verder, na de brug van de autoweg, bemerk je links Eindeke. Stap verder naar Hundelgemsesteenweg 264, waar je via een onderdoorgang onder woningen naar de Schelde kunt (Hospicepad).

Op de Scheldeoever verandert de naam in Tragel. Wandel onder de autoweg door. Ook wanneer rechts de Loskaai opduikt, wandel je rechtdoor. Onder het volgende autowegviaduct verlaat je Tragel naar rechts. Nogmaals rechts en dan ben je in de Frans De Mildreef die je naar de Carrefour leidt. Afstand: 1,4 km.

15. Eindeke is een drukbevolkte wijk vlakbij de grens met Merelbeke.

16. Hospicepad verwijst naar de oprichting van een hospice of weeshuis in 1849, nabij de begraafplaats. In de loop van de Eerste Wereldoorlog veranderde de bestemming: toen werden er gekwetsten en zieken opgenomen. Na de oorlog werd het hospice omgevormd tot bejaardenhuis. Midden de jaren '90 kwamen er sociale appartementen in de plaats.

Enkele tientallen meter verder ligt het kerkhof van Ledeberg, weliswaar op grondgebied Merelbeke. Hier liggen een aantal bekende Ledebergenaars begraven, waaronder een enkele naar wie een straat op deze wandeling genoemd is.

VRAAG 10. Wie heeft nog herinneringen aan het Hospice?

Na zowel keuze 1 als keuze 2 wandel je van de Carrefour verder over de Hundelgemsesteenweg naar en voorbij De Welzijnsknoop en de Sint-Benedictuspoort.

17. Eeuwenlang lag in deze omgeving van de **Carrefour** de belangrijkste bewoningskern van Ledeberg. Maar dat is een verhaal voor Wandeling 3.

In 1775 werd het eerste deel van de Hundelgemsesteenweg aangelegd: van de Sint-Lievenspoort tot ongeveer aan de spoorwegbrug. In 1862 en 1870 volgden verlengingen.

Omdat de Hundelgemsesteenweg pas de tweede verharde weg in Ledeberg was (na de Brusselsesteenweg, 70 jaar eerder), werd ook de naam *Nieuwe Calseydweg* gebruikt. In de volksmond heet het laatste gedeelte nog steeds *Botermarkt*.

VRAAG 11. Vroeger waren er op diverse plaatsen beluiken, zoals de *Cité Anglaise* ('t Eiw Kirkhof) waar nu de Carrefour is, maar ook bijvoorbeeld aan de Binnenweg. Herinner je je daar nog iets van?

Ga bij de rotonde op het einde van de Hundelgemsesteenweg rechts door de Jacques Eggermontstraat en zo terug naar het Ledebergplein.

18. Wijkgezondheidscentrum Botermarkt verzorgt patiënten uit Ledeberg en de nabije omgeving. In het team zitten huisartsen, andere zorgkundigen, maatschappelijk werkers, ...

19. Tegenover het Wijkgezondheidscentrum staat het **Open Huis** te midden het groen. Jarenlang was het gebouwtje bekend onder de naam Clubhuis der Senioren. Toen het stadsbestuur besliste om de plek ruimer open te stellen waren er naast ontmoetingen voor senioren ook activiteiten van andere verenigingen: Ledeberg Doet het Zelf, Voedselbedeling Sociaal 9050, Kinderkoor Mais Quelle Chanson, het Takkenorkest, ... Deze plek wordt nieuw leven ingeblazen en omgevormd tot een buurthuis.

Afbeelding: Open Huis Botermarkt, Hundelgemsesteenweg © Jeroen Janssen

20. Naast het buurthuis ligt **de composteerplek**. Elke inwoner van Ledeberg kan groenten- en fruitafval in een GFT-bak verzamelen en op dinsdagavond tussen 17 en 18.30 uur naar de composteerplek brengen. Deze gemeenschappelijke plek wordt beheerd door vrijwilligers. De compost kan voor kruiden-, planten- of groentebakken gebruikt worden.

21. Over **Lokaal Dienstencentrum De Knoop** verneem je meer tijdens Wandeling 2.

Tot slot

Er valt nog zoveel meer te vertellen over Ledeberg: over het Luizengevecht en de andere cités (beluiken), over de schuilkelder in De Kleurdoos, over de Doorgang der Hallegasten, over de carnavalsreuzen, over Peetje Kozak en zelfs over Buffalo Bill, over een Ledebergse held die sneuvelde in 1916, over de zoektocht naar het gestolen paneel van de Rechtvaardige Rechters, over de link tussen Ledeberg en de uitvinding van bakeliet, over oliebollenbaron Abel, ... Ja, Ledeberg is een vat vol verhalen. Er is dus inspiratie voor nog meer wandelingen.

Houd je brievenbus in het oog voor de plannetjes en de webpagina van de Stad Gent voor de routebeschrijvingen!

Wat weet jij over Ledeberg? Vertel het ons!

Ken jij een bijzonder verhaal, een kleine of een grote geschiedenis, een straffe stoot of een geheimpje? Laat het ons weten:

- Mondeling? Wanneer we elkaar tegen komen ...
- Steek een briefje binnen: Veldwijkstraat 48 of Buurtwerk Ledeberg, Hundelgemsesteenweg 125
- Stuur een e-mail: robert.declerck1@gmail.com of buurtwerk.ledeberg@stad.gent
- Messenger: [robert declerck](https://www.facebook.com/robert.declerck).

Heb je fotomateriaal? Bezorg het ons! We scannen de foto's in en geven ze jou terug.

Meer weten? Meer wandelen?

Er valt natuurlijk nog veel meer te vertellen over Ledeberg. Bovenstaande tekst is deels gebaseerd op een van de wandelingen uit 'Wandelgids Gent' (www.odyssee-reisgidsen.nl, verkrijgbaar in de boekhandel) en op tal van gegidste wandelingen.

Colofon

Stad Gent

Publicatiedatum

1 november 2021

Contact

Buurtwerk Ledeberg, buurtwerk.ledenberg@stad.gent
Robert Declerck, robert.declerck1@gmail.com

Postadres

Dienst Ontmoeten en Verbinden - Buurtwerk Ledeberg
Hundelgemsesteenweg 125, 9050 Ledeberg
Tel. 09 267 16 63

Contactgegevens van de vermelde sociale en culturele verenigingen en diensten

- Buurttuiniers De Vijvers: Erik Ingelbrecht, 0496 82 34 79, eingelbr@gmail.com
- De Broederij: 0456 01 43 36, www.debroederij.gent
- Dienstencentrum Ledeberg: 09 266 85 40, dcledeberg@stad.gent
- Karnaval Ledeberg: 0476 68 04 35, www.karnavalledeberg.be
- Lokaal Dienstencentrum De Knoop: 09 266 45 80, ldc.deknoop@stad.gent
- Buurtwerk Ledeberg: 09 267 16 63, buurtwerk.ledenberg@stad.gent
- Sociaal 9050 Voedselbedeling: Margit Sarbogardi en Lisa Marie Declerck, 0486 05 90 30, sociaal9050@hotmail.com
- Woonzorgcentrum De Vijvers: 09 266 30 66

Dank aan ...

Robert Declerck (voor het idee en het concept), Jeroen Janssen (illustrator), Eric Hulsens, Erik Ingelbrecht en Lisa Marie Declerck (fotografen) en iedereen die de uitwerking en de publicatie van de kaart en de routebeschrijving mogelijk maakte.